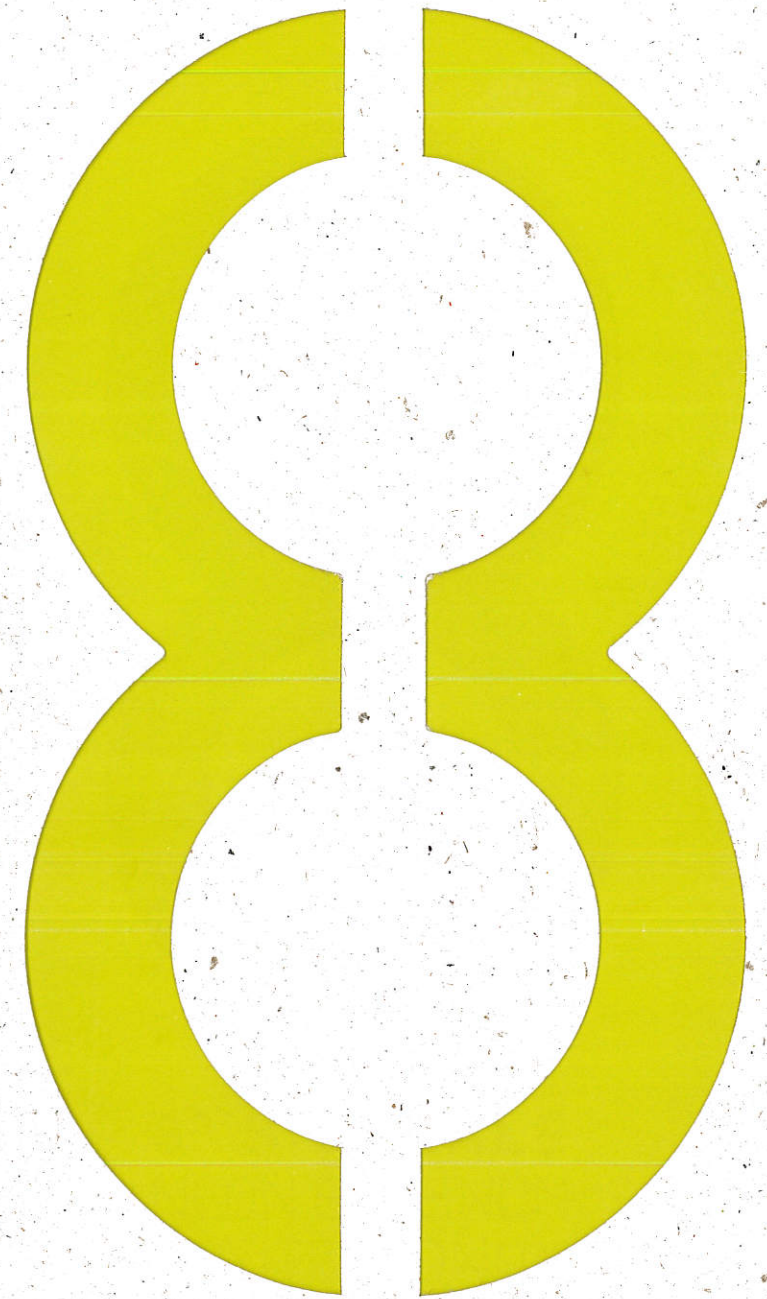

8ⁿ BIENNALE
ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

8ⁿ BIENNALE ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ

ISBN: 978-960-98072-7-2

Ο κατάλογος αυτός εκδόθηκε με αφορμή την έκθεση 8th Biennale Νέων Ελλήνων Αρχιτεκτόνων
This publication coincides with the exhibition 8th Biennale of Young Greek Architects

18 Σεπτεμβρίου – 8 Νοεμβρίου 2015
Μουσείο Μπενάκη, κτίριο οδού Πειραιώς

18th September – 8th November 2015
Benaki Museum, Pireos str. building

ΟΡΓΑΝΩΣΗ | ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ORGANIZED BY | THE HELLENIC INSTITUTE OF ARCHITECTURE

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΡΓΩΝ | ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΑΤΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΗΣΑΪΑΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ, ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΑΝΙΔΑΚΗΣ, ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΣΟΤΟΒΙΚΗΣ
PROJECTS SELECTION COMMITTEE | ANDREAS GIACUMACATOS, DIMITRIS ISSAIAS, KOSTAS MORAITIS, MICHALIS MANIDAKIS, DIONISIS SOTOVIKIS

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ | ΝΑΝΤΙΑ ΚΟΥΛΑ
EXHIBITION CURATOR AND DESIGN | NADIA COULA

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ | ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΜΗΛΙΩΝΗ, ΗΛΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
CATALOGUE EDITOR | MARIANNA MILIONI, ELIAS CONSTANTOPOULOS

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ | finedesign.gr
CATALOGUE DESIGN & LAYOUT | finedesign.gr

ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ | ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΜΗΛΙΩΝΗ
COORDINATION | MARIANNA MILIONI

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΔΟΣΗΣ | ΦΟΤΟΛΙΟ & ΤΥΡΙΚΟΝ Α.Ε.
PRINTERS | ΦΟΤΟΛΙΟ & ΤΥΡΙΚΟΝ S.A.

©2015 Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής
Η ευθύνη για τα δικαιώματα των φωτογραφιών βαρύνει τους αρχιτέκτονες
Copyright of the photographs rests with the architects
ISBN: 978-960-98072-7-2

Συνδιοργάνωση | Co-organisation:

ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ
BENAKI MUSEUM

Μέγας δωρητής | Donor:

ΙΣΝ / SNF ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
STAVROS NIARCHOS FOUNDATION

Χορηγοί | Sponsors:

Χορηγός επικοινωνίας | Communication sponsor:

Χορηγοί ΕΙΑ 2014-2015 | Sponsors of HIA for 2014-2015:

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ | CONTENTS

6

Προλεγόμενα του Προέδρου του Ελληνικού Ινστιτούτου Αρχιτεκτονικής
ΗΛΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Foreword from ELIAS CONSTANTOPOULOS,
President of the Hellenic Institute of Architecture

9

Απόσπασμα Προκήρυξης 8^{ης} Biennale
Excerpt of the 8th Biennale Announcement

10

Πολλαπλές πολιτισμικές αναφορές
Επιτροπής επιλογής των έργων της 8^{ης} Biennale
ΑΝΔΡΕΑΣ ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΑΤΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΗΣΑΪΑΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ,
ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΑΝΙΔΑΚΗΣ, ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΣΟΤΟΒΙΚΗΣ

Multiple cultural references
Projects selection committee
ANDREAS GIACUMACATOS, DIMITRIS ISSAIAS, KOSTAS MORAITIS,
MICHALIS MANIDAKIS, DIONISIS SOTOVIKIS

14

Η κοιλιά του αρχιτέκτονα ή προς μια διεθνή αναμικτική γαστρονομία
Επιμελήτρια έκθεσης ΝΑΝΤΙΑ ΚΟΥΛΑ

The belly of an architect or towards an international mixed gastronomy
Exhibition curator NADIA COULA

17

Διακρίσεις
Distinctions

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η 8th Biennale Νέων Ελλήνων Αρχιτεκτόνων πραγματοποιείται σε μία από τις κρίσιμότερες περιόδους της σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας. Ήδη το ερώτημα της αρχιτεκτονικής παραγωγής στην εποχή της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, είχε εμφανισθεί στην επιτυχημένη 7th Biennale το 2012. Το ερώτημα αφορούσε στη διαμόρφωση του αρχιτεκτονικού τοπίου, εξαιτίας της δυσχερούς κατάστασης στην οποία είχε ήδη εισέλθει η οικοδομική δραστηριότητα συνολικά.

Η Biennale αποτελεί ένα βαρόμετρο που σημαδεύει στη διάρκεια του χρόνου, όχι απλά νέες παρουσίες με αξιόλογα έργα, αλλά κυρίως την γενικότερη κατεύθυνση και τις τάσεις της σύγχρονης ελληνικής αρχιτεκτονικής. Στις προηγούμενες Biennale είχε επισημανθεί αφενός η πάγια πρωτοκαθεδρία της κατοικίας και αφετέρου η έλλειψη σημαντικών δημόσιων κτηρίων, καθώς επίσης και η εμφάνιση έργων που αφορούν τον δημόσιο χώρο και έργων στην περιφέρεια.

Η φετινή 8th Biennale παρουσιάζει, σε σχέση με τις προηγούμενες, αρκετές ιδιαιτερότητες. Οι 214 συμμετοχές είναι πολύ ενθαρρυντικές, μεσούσης της κρίσης, για την σημασία που αποδίδουν οι νέοι Έλληνες αρχιτέκτονες στον θεσμό της Biennale, ως ενός σημαντικού βήματος για την προβολή του αρχιτεκτονικού έργου. Η κριτική επιτροπή επέλεξε να προβάλλει 59 συνολικά μελέτες, οι μισές μόνον εκ των οποίων είναι υλοποιημένες, γεγονός που προφανώς αντικατοπτρίζει την στασιμότητα της οικοδομικής παραγωγής. Από τα μη υλοποιημένα έργα ένα σημαντικό ποσοστό αποτελείται από συμμετοχές και διακρίσεις σε διαγωνισμούς, οι οποίες μέσω της Biennale αποκτούν μία δεύτερη ευκαιρία δημόσιας παρουσίασης.

Επιπλέον το ποσοστό των κατοικιών είναι αρκετά μειωμένο σε σχέση με το παρελθόν, γεγονός που επίσης εντάσσεται στην συρρίκνωση του οικοδομικού τομέα και την μείωση των δαπανών για ιδιωτικές κατοικίες. Το φαινόμενο είναι καινοφανές για μία χώρα που δεν είχε ποτέ ισχυρή πολιτική κρατικής κατοικίας, όπως οι περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, αλλά βασιζόταν κυρίως σε ιδιωτικά κεφάλαια.

Σε συνέχεια με τις δύο προηγούμενες Biennale παρατηρούμε ακόμη την δημιουργία περισσότερων αξιόλογων έργων στην περιφέρεια. Η κορεσμένη πρωτεύουσα δεν παρέχει πλέον δυνατότητες για πληθώρα νέων έργων, ενώ η περιφέρεια, ενισχυμένη και από την παρουσία αρχιτεκτόνων που αποφοίτησαν από τις νέες σχολές αρχιτεκτονικής μετά το 1999, προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες ανάπτυξης, ενώ οι μεγάλες πόλεις στρέφονται κυρίως στην επανάχρηση του υπάρχοντος οικοδομικού αποθέματος.

Παράλληλα με την σταθερή εμφάνιση υψηλής ποιότητας σύγχρονης Κυπριακής αρχιτεκτονικής παρατηρείται και ένα αυξημένο ρεύμα παρουσίας στην ευρωπαϊκή και διεθνή σκηνή, κυρίως μέσα από συνεργασίες ελλήνων με ξένους αρχιτέκτονες και συμμετοχές σε διαγωνισμούς. Αυτή η πρακτική αποτελεί ένα ευοίωνο σημάδι προσπάθειας διαλόγου της ελληνικής αρχιτεκτονικής με την διεθνή και πιθανής διεξόδου από την πάγια γεωγραφική μας απομόνωση.

Η ελληνική αρχιτεκτονική που προέρχεται από αρχιτέκτονες κάτω των 45 ετών, μεταλλάσσεται σε πολλαπλές κατευθύνσεις, διαφορετικές από ότι μέχρι σήμερα, σε σχέση με τον τόπο, το τοπίο και τον αστικό χώρο: λιγότερο Αθηνοκεντρική, λιγότερο επικεντρωμένη στην κατοικία και με μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τον δημόσιο χώρο. Δεν είναι εύκολο παρόλα αυτά να ανιχνεύσουμε ένα συλλογικό πρόταγμα για την σύγχρονη ελληνική αρχιτεκτονική μέσα στην πολυσιδηή κρίση, που δεν είναι μόνον κοινωνικο-οικονομική αλλά επίσης πολιτιστική και περιβαλλοντική. Οι νέοι όμως, όντας υποχρεωμένοι να επανεφεύρουν την ελπίδα δεν υποτάσσονται στην κρίση, και μας προκαλούν να οραματιστούμε μία αρχιτεκτονική που εκφράζει την εποχή και τον τόπο, ελπίζοντας ότι παραμένει ταυτόχρονα ανοικτή και οικουμενική.

Θέλω να ευχαριστήσω τα μέλη της κριτικής επιτροπής, Ανδρέα Γιακουμακάτο, Δημήτρη Ησαΐα, Μιχάλη Μανιδάκη, Κώστα Μωραΐτη και Διονύση Σοτοβίκη, για την δύσκολη και ευσυνείδητη εργασία με την οποία έφεραν εις πέρας την επιλογή τους. Ευχαριστώ ιδιαίτερα την επιμελήτρια της Biennale Νάντια Κούλα και την γραφίστρια Ιωάννα Κωστίκα για το καλαίσθητο έργο τους, και οπωσδήποτε την διευθύντρια του Ε.Ι.Α. Μαριάννα Μηλιώνη, η οποία σήκωσε το βάρος όχι μόνον της διοργάνωσης, αλλά και όλων των συνεχιζόμενων δραστηριοτήτων του Ινστιτούτου αυτή την κρίσιμη περίοδο. Τέλος οφείλω να ευχαριστήσω τα μέλη τόσο του απερχόμενου όσο και του νέου Διοικητικού Συμβουλίου που στήριξαν αυτήν την προσπάθεια, το Ίδρυμα Σταύρου Νιάρχου το οποίο για μία ακόμη φορά στάθηκε μεγάλος αρωγός στην προσπάθεια μας, και όλους τους χορηγούς για την υλοποίηση της Biennale σε μια τόσο δύσκολη στιγμή.

Καθ. Ηλίας Κωνσταντόπουλος
Πρόεδρος Ε.Ι.Α.

6 Αυγούστου 2015

FOREWORD

The 8th Biennale of Young Greek Architects is taking place at one of the most critical periods of contemporary Greek History. The question of architectural production during an era of economic and social crisis, had already arisen during the successful 7th Biennale in 2012. The question concerned the contemporary architectural scene and the extremely negative situation of the building sector that was already evident.

The Biennale is a barometer which records, not just new presences with noteworthy projects, but more importantly the main directions and trends of contemporary Greek architecture. In past Biennales there had been noted, one the one hand, the quantitative primacy of residential architecture, and on the other, the lack of significant public buildings, as well as the emergence of projects addressing public space and of interesting buildings throughout the country, rather than just in the Greek capital.

This year's 8th Biennale presents, in comparison to the previous ones, many particularities and differentiations. The number of 214 participants, at a time of crisis, is very encouraging and demonstrates the continuing interest of young Greek architects towards the institution of the Biennale, as an important stepping stone for the promotion of architecture. The selection committee has chosen 59 overall projects, only half of which are actually built, a fact which reflects the situation of the stagnant building sector. Of those projects which are unrealized, a considerable number comprises of past competition entries, which through the Biennale acquire a second chance to publicly expose their ideas.

Furthermore, the number of residences presented is significantly lessened in comparison to past exhibitions, a fact which can also be attributed to the current sad state of the building industry, and the diminished budget for private residences. This is an unprecedented phenomenon for a country which had never had a strong policy of public housing, as is the case with most European countries, but was always based on private financing capital.

Following the trend of the last two Biennales we witness more noteworthy works in peripheral regions of the country. The saturated Greek capital does not provide many opportunities for new building, while the periphery, fortified by the presence of young architects who graduated from the new schools of architecture that were established in 1999, seems to be offering more chances for development, while the big cities are focusing more towards the re-use of the existing building stock.

Alongside the continuing high quality architecture from Cyprus, there is also an increased presence of projects in European countries as well as in the USA, Africa and Asia, mainly through collaborations of Greek architects with colleagues from abroad and participations in international competitions. This is a welcome sign of engagement in an international dialogue, which may aid Greek architecture to overcome its chronic geographical isolation.

Greek architecture, at least the one presented here by architects under 45 years old, is being transformed towards multifarious directions, in relation to the topos, to the urban and natural landscape: more decentralized, less centered on house design and more focused towards public space. It is not however easy to discern a collective vision for Greek architecture in the midst of the current multifaceted crisis, which is not merely socio-economic but also cultural and environmental. Young architects, obliged as they are to rediscover hope, do not easily resign in the face of crisis, and so they invite us to envision an architecture which embodies our era and topos, while it remains steadfastly open and ecumenical.

I would like to thank the members of the selection committee, Andreas Giacumacatos, Dimitris Isaia, Michalis Manidakis, Kostas Moraitis and Dionysis Sotovikis, for the their hard task of selection which they carried through conscientiously. Special thanks are due to the curator of the Biennale Nadia Koula and the graphic designer Ioanna Kostika for their spirited and tasteful designs, and howsoever the director of H.I.A. Marianna Milioni, who not only successfully managed this project, but admirably directed all planned events of the Institute during this difficult period. Finally I must thank all the members of the Board of Directors, past and present, for their belief and countenance, the Foundation Stavros Niarchos which once more generously offered its support to the Institute, and all our sponsors who made this Biennale possible in such a hard time.

Prof. Elias Constantopoulos
President H.I.A.

31 August 2015

Ανάκτηση και Προβολή των Εκθεμάτων του Ιστορικού Αρχείου της Επαρχίας του Φροζινόνε

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ: FRANCESCA DI FAZIO
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: GIOVANNI D' AMICO
ΜΕΛΕΤΗ: 2011-2013

Re-Use and Exhibiton of the Historic Archive of the Frosinone Province

GEORGIOS PAPAEOVANGELIOU

COLLABORATOR: FRANCESCA DI FAZIO
PHOTOS: GIOVANNI D' AMICO
DESIGN: 2011-2013

Η ιστορική έδρα της επαρχίας του Φροζινόνε κατασκευάστηκε το 1930 σε μια μελέτη του αρχιτέκτονα Giovanni Jacobucci, όπου εκδηλώνονται οι αρχιτεκτονικοί χαρακτήρες των Δημόσιων Κτίριων κατά την περίοδο του Φασισμού. Με αφορμή την 85η επέτειο της ίδρυσης της επαρχίας το 2011 προέκυψε η ανάγκη να αφυπνιστεί το ενδιαφέρον των πολιτών για την ιστορία τους. Η Διοίκηση έθεσε σαν στόχο την ανάκτηση του εσωτερικού χώρου κάτω από το κλιμακοστάσιο, όπου είχε εγκαταλειφθεί και μετατραπεί σε αποθήκη, ένας χώρος που το 1935 είχε προστεθεί μια αψίδα και ένα ιερό.

Η επέμβαση και ανάδειξη του χώρου είχαν ως στόχο την έκθεση των ιστορικών αρχείων της Επαρχίας γύρω από την σκάλα, ενώ ενδότερα τοποθετήθηκε το σημείο υποδοχής για τους χρήστες και ερευνητές και ένας μικρός χώρος για τη διαβούλευση των εγγράφων και μητρώων. Το έργο αντλεί την έμπνευσή του από την εξέταση του συνόλου του κτιρίου, όπου διαπιστώθηκε ότι ο χώρος της επέμβασης έμοιαζε σαν μια «μικρή βασιλική». Ως εκ τούτου, αναγνωρίζοντας και προσδιόρίζοντας αυτή την «ιδανική βασιλική» αναδύεται κάθε πράξη που σχετίζεται σχετικά με τη δημιουργία και προετοιμασία εκθέσεων, τα έπιπλα και τις απαραίτητες μετατροπές της τοιχοποιίας.

Ανακαλύπτοντας ιδανικές χαράξεις, άξονες και πόλους μέσα από την διαδοχή των χώρων αυτών τοποθετούνται κατά μήκος των τοίχων, κατάλληλοι εξοπλισμοί έτσι ώστε να επισημανθεί η ιεραρχία της προβολής και ανάγνωσης των αρχείων. Τα αρχεία αυτά φυλάσσονται με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η πολυτιμότητα τους (σαν να ήταν ιερά λείψανα ή εξαιρετά έργα τέχνης) και προσκαλούν τον επισκέπτη να σταματήσει για μια απομονωμένη έρευνα.

Γεώργιος Παπαευαγγελίου (Βίκο νελ Λάτιο, Ιταλία, 1971)

Αρχιτέκτων και Διδάκτωρ (PhD) στην αρχιτεκτονική και αστική σύνθεση του Πανεπιστημίου της Ρώμης La Sapienza. Επαγγελματικά ασχολείται με τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό μικρής και μεγάλης κλίμακας. Κύριο ενδιαφέρον των πρόσφατων θεωρητικών και μελετητικών έργων του αφορούν την αναζήτηση του τρόπου αντίληψης και χρήσης του αρχιτεκτονικού χώρου.

Georgios Papaevangelou (Vico nel Lazio, Italy, 1971)

Degree in Architecture and Ph.D. in Architectural and Urban Design at Sapienza University of Rome. He is involved as freelance architect in architectural design from the big scale to the small one. Ways to perceive and experience the architectural space are the main subjects of his current theoretical and design activity.

FROSINONE, IT

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

1. Είσοδος
2. Εκθεσιακός χώρος
3. Υποδοχή
4. Ανάγνωση
5. Αρχείο

